

סימן רפ"ט

מעשה בגר צדק שנשרף על קידוש השם.

מעשה במשפחה אחת בבולוניא^א והיא משפחת מלכים, ומזאת המשפחה בכל דור מתגייר אחד מהם. ובשנת התק"ך [=1760] היה אחד מהם חכם גדול, וכשהיה בן י"ז שנה באו לו בחלום שיהיה יהודי. וספר לאביו החלום, והכה אותו אביו, ואמר לאביו: למה אתה מכה אותי? הרי עדיין לא עשיתי שום דבר?! ואחר זמן גנב לאביו סך ממון והלך לאמשטרדם ונתגייר שם, ולמד תורה ונתגדל הרבה בתורה, והיה בן תורה ופיזר כל ממונו לעניים ונשאר עני. והיה דורש ולומד ואומר: עכשיו מה אני עושה לזה הגוף שנהנה ממאכלות אסורות י"ז שנה? עתה אני רוצה למרק גופי ורוצה אני לחזור לבולוניא. ויאמרו לו תלמידיו: רבינו, עכשיו עדיין בבולוניא מכירים אותך ושורפים אותך, אמר להם על מנת כן אני הולך!

ואחר כך הלך מעיר לעיר (109 ב) על רגליו עד הגיעו לבולוניא, ושם היה יהודי אחד חייט ומלאכתו עם הכומרים. ואמרו לו הכומרים לחייט, אם תמיר דתך אנו נותנים לך ממון הרבה. אמר להם ואיך אפשר? שהרי משפחה הגדולה שבכם בכל (שנה) [=צ"ל דור] מתגיירים מהם, והיאך אני נבוא אליכם?! אמרו לו: ומי הוא זה? אמר להם פלוני בן פלוני, ועכשיו כמוֹבֵב ב' שבועות היה בכאן.

ויהי כשומעם ויתעצבו הכומרים מאד, ושלחו כתבים לבולוניא בשבילו, ושם כמו מאתיים תלמידי חכמים ושלחו לו כדי שיכרח, ואמר להם על מנת כן אני באתי, לשרוף עצמי! ובא בעצמו לפני הכומרים ויאמר להם: למה אתם מחפשים אותי? הרי אני באתי לפניכם כדי שתשרפו אותי! ונתוועדו למשפט לדון אותו וגזרו עליו שריפה, ונתפחדו מפני שהוא בן מלך. ושלחו אחר הכומרים מרומא ובאו, ואף הם דנו אותו לשריפה וגם כן הם נתפחדו. והפצירו בו הכומרים לחזור ערל ולא רצה. ואמרו אחיו לכוזרים: תשרפו אותו, מה אכפת לכם. והם הלכו כדי שלא לראות את עצמם ועשו מדורה גדולה והבעירו בה האש ורצו להשליכו בה, ומיד הוא בא בשמחה לפניהם ואמר להם: תעשו לי מה שאתם רוצים והרי אני לפניכם. ובאו שני כומרים לפניו והפצירו בו עד בוש ולא רצה, ואחר כך באו שני כומרים אחרים ויאמרו לו: תשמע לעצתנו, תחזור ערל, שהרי כמה יהודים המירו דתם. והשיב להם: האמת אתכם. אבל תדעו, כשנתן הקב"ה התורה לישראל חזר בה לבני ישמעאל ולא רצו לקבלה, אך היו בהם מעט שרוצים לקבלה, וכן באדום, אבל בישראל - יש בהם הרבה שרצו לקבלה [ומעט שלא רצו], אבל לפני

מקורות והערות

א. העיר בולוניה בצפון איטליה, אך זו טעות וצריך לומר וילנא כי שם ארע מעשה זה.

ב. בערך.

ג. כלומר הכומרים מרומא הלכו כדי שלא ישאו באחריות לשריפתו.

המרובים לא יועילו המועטים. והקב"ה בוחן לבות וכליות שאלו לא רצו לקבלה היה אומר להם תלכו לדרככם, ואלו הנשמות שלא רצו לקבלה נעשים ערלים. וכשהבינו הדברים אמרו לו האמת אתך, והשליכו עצמם לתוך האש ונשרפו אלו הכומרים.

וכשבאו לשרוף הגר החכם, בא לפניו אותו החייט והיה מתחנן אליו: תמחול לי, שלא דברתי לכומרים לא במרד ולא במעל, אלא כשגגה היוצאת מפי השליט. ואז אמר לו אותו הגר, אל תירא ואל תחת - מחול לך, כי צריך להיות כך ולא יאונה לך כל און. והשליכו אותו הגר לתוך האש ונשרף. ואחר כך באה אמו והיתה צועקת ובוכה, ושלפה חרבה כי נכמרו רחמיה על בנה והרגה כמו עשרים איש, ואמרה להם אף על פי כן למה הרגתם אותו, סוף סוף בן מלך הוא.

ובאותה שעה ראו ב' שלהבות של אש עולות מן המדורה עד לרקיע, וספרו המעשה לפני הרב בעל שם^ד ואמר להם: תדעו שהכומרים שנשרפו עתה ילכו ויקטרגו עלינו שהם נשרפו על קידוש השם! וכך היה, שאחר שלוש שנים באה גזירה על היהודים אשר בבולוניא, ונהרגו בה כמה אלפים יהודים. ואמר להם הרב בעל שם, שאם אני הייתי שם - לא הנחתי אותו להתגייר שהרי כמה נפשות נאבדו מישראל וחל"ש [=וחיים לישראל שבקו] זיע"א. כן שמעתי מפי השמועה.^ה

סימן רצ'

מעשה בר' יצחק יעבץ זצ"ל.

מעשה בהרב (יוסף) [יצחק] יעב"ץ הזקן שהיה דן דין אחד, ובא גדול הקהל ורמז לו על הדבר וכוונתו להחניף לו. ותכף בראותו אותו כי רמז לו על הדבר חרה אפו מאד, ועם כל זה לא דן הדין אלא לאמיתו. ואמר לאנשי קהלתו: דעו לכם רבותי כי כך וכך היה המעשה, ומעתה

מקורות והערות

ד. כוונתו לר' ישראל בעש"ט זיע"א.
ה. זהו הסיפור המפורסם על הגרף פוטוצקי הי"ד שהתגייר, נתפס בידי הבנסיה, הועלה על המוקד ואפרו נטמן בבית העלמין בוילנא, ומאוחר יותר ציווה הגאון מוילנא כי יקברוהו בסמוך למקום קבורתו של גר זה. פרטים רבים כאן שונים מהגירסה הידועה אך גרעין המעשה הוא עובדה היסטורית ברורה. מכל מקום, גר הצדק הנ"ל עלה על המוקד בשנת תק"ט כפי שכתוב על מצבתו ולא בשנת תק"ך כמו שכותב כאן האבר"ך, ויום עלותו על המוקד היה ביום שני דחג השבועות וראה בספר "קורות

בית העלמין הישן בוילנא" עמ' 44]. אפשר לראות עוד אודותיו בספר "גרי הצדק", יוהניסבורג [פרוסיה] תרכ"ב.
אודות מה שמזכיר האבר"ך ששמע משם הבעל שם טוב, אף שהוא אינו מזכיר זאת יתכן ששמע כך מתלמידו - ראה בליקוטים שבסוף ספרו 'לקט הקציר' [דף תקיב]: "מצאתי בספר כ"י מהר"ר משה הלוי לנדא תלמיד הרב בעל שם טוב ונתוועדתי עמו בשנת התקכ"ז בטראבלס, ובעונות הרבים נהג באי ג'רבא הי"ד" - יש לציין כי האבר"ך היה אז כבן עשרים ושש שנים בלבד.